

Leren van case studies: onmisbaar voor de praktijk

1	Aan de lezer	<i>Hans Schilderman</i>
3	Case studies: praktische theologie en het belang van een methode	<i>Hans Schaeffer</i>
7	Van onschatbare waarde	
	Case study in probleemgestuurd hoger onderwijs	<i>Stefan Gärtner</i>
17	Geestelijke verzorging in beeld	
	Onder het vergrootglas van de case study	<i>Sjaak Körver & Martin Walton</i>
27	Energie én bezieling	
	Geestelijke verzorging en oncologische revalidatie	<i>Jowien van der Zaag, Sjaak Körver & Martin Walton</i>
33	Je kunt een mens uit de oorlog halen, maar de oorlog niet uit een mens	<i>Gertjan Jorissen, Carmen Schuhmann, Theo Pleizier, Jacques Körver & Martin Walton</i>
39	Jezelf als een ander	
	Onderzoeker en geestelijk verzorger in het Case Studies Project	<i>Niels den Toom, Sjaak Körver & Martin Walton</i>
49	Tips bij het thema	
51	Gids in een onbekende stad	
	Waarde en valkuilen van een 'single case study'	<i>Koos Tamminga</i>
61	De zaak is het waard	<i>Hans Schaeffer</i>
66	In beeld	<i>René Rosmolen</i>
69	'Verbaal repertoire meegewezen in kwalitatief onderzoek'	
	Interview met hoogleraar Communicatiewetenschappen	
	Fred Wester	<i>Tom Lormans</i>
74	De promotie	<i>Jacobine Gelderloos</i>
81	Een pastorale of spirituele focus in supervisie	<i>Wim Smeets</i>
87	Actueel	

HANDELINGEN Tijdschrift voor Praktische Theologie en Religiewetenschap | 46e jaargang 2019/2 • www.handelingen.com
Handelingen levert een waardevolle bijdrage aan het professionele handelen van pastores, geestelijk verzorgers en andere betrokken academici, die de reflectie op de religieuze en levensbeschouwelijke aspecten van hun eigen beroepspraktijk willen verdiepen. *Handelingen* wil enthousiaste professionals een inhoudelijke oriëntatie bieden voor hun omgang met kerkleden, cliënten of personeel op terreinen van geloof, spiritualiteit, zingeving, levensoriëntatie en gemeenschapsvorming.

Redactie

Dr. Jorge Castillo Guerra, prof.dr. Monique van Dijk-Groeneboer, drs. Harry Harmsen (webredactie), drs. Theo van Leeuwen, Tom Lormans MA, dr. Eric Luijten, dr. Erica Meijers, drs. René Rosmolen (beeldredactie), dr. Hans Schaeffer, dr. Ciska Stark, dr. Theo van der Zee

Hoofredactie

Prof.dr. Hans Schilderman

Redactiesecretariaat

Francisca Folkertsma-Huizer MA
Dick Ketstraat 79
6717 NZ Ede T 0318 701054
redactiesecretariaat@handelingen.com

Eindredactie

Marieke van der Giessen-van Velzen (Zoetermeer) | Redactie.AMG

Vormgeving

Frank de Wit (Zwolle)

Foto's

Binnenwerk: René Rosmolen

Uitgave, administratie en advertentie-exploitatie

KokBoekencentrum
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
T 088 700 2780 (9.00-12.00 uur)
E handelingen@kokboekencentrum.nl

Abonnementen

Handelingen verschijnt viermaal per jaar. De jaargang loopt parallel met het kalenderjaar. De prijs van een jaarabonnement bij automatische incasso (voor een factuur betaalt u €1,- toeslag) bedraagt in Nederland €50,45; studentenabonnement € 27,00 (na inzending fotokopie collegekaart; abonnement buitenland € 65,00. Los nummer € 16,00 (excl. € 1,50 porto), te bestellen via www.handelingen.com. Een proefabonnement voor 2 nummers kost € 19,50. Een abonnement kan elk gewenst moment ingaan. Na het eerste jaar wordt het

abonnement automatisch omgezet in een abonnement voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van drie maanden. Dit tijdschrift wordt voor visueel gehandicapten uitgegeven op Daisy-cd-rom en/of in braille, grootletter of via de Elektronische Postbus. Informatie en opgave: CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. 0341 56 54 99.

ISSN 0165-5411

© 2019 Uitgeverij KokBoekencentrum, Utrecht, Onderdeel van VBK|Media B.V. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Omslag voor:

Dick van Arkel, 'Een heldere winterdag', 2014

Omslag achter:

Klaas Koopmans, 'Gestichttekeningen': 'Patiënt'

Het uniek-concrete

Ik lees nooit romans. Wel woordenboeken en encyclopedieën; die lees ik dagelijks en intensief. Mijn meest geliefde woordenboek is de *Oxford English Dictionary*. Het kent in zijn tweede editie twintig delen en bevat meer dan 21.000 pagina's. Het is een genot om er woorden in op te zoeken.

Met het oog op het nummer dat voor u ligt, deed ik dat ook met het woord *case study*, maar dat kent het Engels niet, althans, het noemt het slechts in samengestelde zin. 'Case' heeft als eerste betekenis: '*A thing that befalls or happens to any one; an event, occurrence, hap, or chance*'. Een casus is een toevallige gebeurtenis. Mooier is: '*An incident or set of circumstances requiring investigation by the police or other detective agency*'. En in samengestelde betekenis is *case study* dan ook: '*the attempt to understand a particular person, institution, society, etc., by assembling information about his or its development*'.

De belangstelling voor dat wat een gedrag, persoon of gebeurtenis uniek maakt, mag steeds op grote aandacht en ook wel voorkeur rekenen onder zowel praktisch theologen en religiewetenschappers als ook pastores, predikanten en geestelijk verzorgers. De 'idiografische methode', die deze uniciteit centraal stelt, is kennelijk wat ingebakken geraakt in opleiding en praktijk. Gelet op de zo juist geciteerde betekenissen, stelt die methode het toeval centraal, en maakt die ons tot detectives en procesontwikkelaars.

Natuurlijk speelt er een zware methodologische discussie onder deze observatie, namelijk die van het belang van kwalitatief onderzoek versus kwantitatief onderzoek. Als dat tot tegenstellingen leidt is dat jammer, want beide vormen van onderzoek hebben, afhankelijk van probleem- en doelstelling, ieder hun eigen belang en betekenis.

Voor de redactie van *Handelingen* was een en ander reden om de praktijk van case studies onder het vergrootglas te leggen. Het lopende Case Studies Project vormt daarvoor de aanleiding, maar ook in het hoger onderwijs, de kerk, de zorg en bij defensie wordt op N=1-niveau onderzoek verricht. Hans Schaeffer, die als editieredacteur zorg droeg voor deze uitgave van *Handelingen*, typeert dit nummer als 'zoektocht van de praktische theologie om het uniek-concrete te beschrijven met het oog op concrete handelingsaanwijzingen'. Dat lijkt ons prima gelukt. <

*Hans (prof.dr. J.B.A.M.) Schilderman is hoofdredacteur van Handelingen en hoogleraar Religie en Zorg aan de Faculteit Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen.
E h.schilderman@ftr.ru.nl*